

EU Kommissionens förslag till ändringar i förordning (EG) 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet
Remisstid den 5 september 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

Europeiska kommissionen har genomfört en översyn av förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel. Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat förslagen till förändringar till bland andra Stockholms stad för yttrande.

Förslaget syftar bland annat till att åtgärda brister i gällande regler som har identifierats, förenkla regler och därmed minska regelbördan samt att modernisera vissa regler för att bättre överensstämna med hur marknaden har utvecklats.

Förslaget kommer inte innebära förändringar av svensk lagstiftning eftersom det avser en EU-förordning som är direkt tillämplig i Sverige. Kommissionen bedömer att förslaget kan leda till en viss kostnadsökning för myndigheter med ansvar för marknadskontroll. Anledningen är att fler aktörer kommer omfattas av förordningen än tidigare. Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag analysera konsekvenserna för den svenska marknaden. Resultat ska redovisas till regeringskansliet i juni 2023

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stadshus AB. På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen besvarat remissen genom ett kontorsyttrande. Stockholm Stadshus AB har i sin tur remitterat vidare remissen till dotterbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB och ställer sig bakom dess svar i sin helhet.

Stadsledningskontoret ser positivt på att förordningen revideras och att Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att analysera förslaget. Kontoret förutsätter att förslagets ekonomiska konsekvenser för bland annat kommunsektorn analyseras. Ifall förslaget innebär kostnadsökningar för landets kommuner som inte kan hanteras via taxor behöver regeringen kompensera sektorn för dessa merkostnader.

Miljöförvaltningen ställer sig överlag positiv till förslaget, men anser att förslaget hade förbättrats om kravet om begränsat fosforinnehåll även kunde gälla för professionella produkter. Därutöver efterfrågar förvaltningen ett klargörande avseende de nyheter som förslaget innebär och huruvida dessa kommer åligga tillsynsmyndigheten inom kommunen eller endast marknadskontrollmyndigheten.

Stockholm Vatten och Avfall AB ställer sig överlag positiv till de föreslagna ändringarna i sak och har inga direkta invändningar. Dock anser bolaget att förslaget skulle förbättras om kravet om begränsat fosforinnehåll även gällde för professionella produkter.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag ser positivt på förslaget om ny förordning om tvätt- och rengöringsmedel. Om de föreslagna ändringarna kring märkning och produktpass leder till de avsedda effektiviseringarna, genom att reglerna blir lättare att följa och tillsyn och kontroll underlättas, kommer det att leda till en minskad negativ påverkan på miljön.

Jag anser dock att det är av yttersta vikt att fosforinnehåll begränsas i produkter som i slutändan riskerar att tillföras avloppsvattnet. Fosfor är en ändlig resurs och utsläpp av detta näringsämne till vattenmiljöer orsakar bland annat övergödning, som är ett stort problem för vattenkvaliteten och leder till syrebrist och bottendöd i våra sjöar. All tillförsel av fosfor till våra vattenförekomster gör det svårare att uppnå målet om en god vattenstatus till 2027.

Därför delar jag fullt ut stadens interna remissinstansers uppfattning om att även professionella produkter borde kunna omfattas av kravet på begränsat fosforinnehåll. Detta för att möjliggöra marknadsanpassning och stimulera produktutveckling. Ett dylikt krav hade underlättat kravställning och avtalsuppföljning i inköps- och upphandlingsprocesser samt påverkat en ändlig resursanvändning i en mer positiv riktning. I övrigt hänvisar jag till stadens interna remissinstansers yttranden.

Stockholm den 6 september 2023

Åsa Lindhagen

Bilaga

Remiss - EU Kommissionens förslag till ändringar i förordning (EG) 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel, dnr KS 2023/613-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Europeiska kommissionen har genomfört en översyn av förordning (EG) nr 648/2004 om tvätt- och rengöringsmedel. Förslaget med förändringar presenterades den 28 april 2023 och omfattar tvätt- och rengöringsmedel samt tensider. Förordningen ersätter den tidigare förordningen och innehåller även ändringsförslag till förordning (EG) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011. Detta är den första större översynen av reglerna i förordningen sedan den antogs 2004.

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat förslagen till förändringar till bland andra Stockholms stad för yttrande.

Förslaget syftar bland annat till att åtgärda brister i gällande regler som har identifierats, förenkla regler och därmed minska regelbördan samt att modernisera vissa regler för att bättre överensstämma med hur marknaden har utvecklats. En förenkling som nämns är att kravet på vilka laboratorier som får användas för testning tas bort. Bestämmelser för märkning vid försäljning vid påfyllnadsstationer (refill sale) införs. Nya säkerhetskrav för mikroorganismer i rengöringsmedel införs.

Skyldigheterna och definitionerna för tillverkare, importörer och distributörer harmoniseras med de referensbestämmelser för produktlagstiftningen som fastställts i Europaparlamentets och rådets beslut nr 768/2008/EG om en gemensam ram för saluföring av produkter. På så vis blir ansvarsfördelningen i distributions-kedjans samma som i annan produktlagstiftning inom unionen. Det vill säga att tillverkare och importörer ansvarar för att reglerna följs. Om tillverkaren inte är etablerad inom EU måste en godkänd representant med ansvar för att utföra vissa uppgifter utses för att tillverkarens produkter ska kunna säljas inom EU:s marknad.

Märkningskraven behålls i stora delar och en möjlighet att lämna viss information digitalt införs. Ambitionen är att förenkla för konsumenten att hitta den viktigaste informationen och underlätta för företagen.

Förslaget kommer inte innebära förändringar av svensk lagstiftning eftersom det avser en EU-förordning som är direkt tillämplig i Sverige.

Övergången till att göra delar av informationen tillgänglig digitalt leder till att informationen blir svårtillgänglig för vissa grupper då inte alla har tillgång till internet.

Kommissionen bedömer att förslaget kan leda till en viss kostnadsökning för myndigheter med ansvar för marknadskontroll. Anledningen är att fler aktörer kommer omfattas av förordningen än tidigare.

Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag analysera konsekvenserna för den svenska marknaden. Resultat ska redovisas till regeringskansliet i juni 2023.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholms Stadshus AB. På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen besvarat remissen genom ett kontorsyttrande. Stockholm Stadshus AB har i sin tur remitterat vidare remissen till dotterbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB och ställer sig bakom dess svar i sin helhet.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på att förordningen revideras i syfte att öka skyddet för människors hälsa och miljö samt från farliga kemikalier. Även den inre marknaden antas stärkas med förslaget.

Förändringarna som rör påfyllningsbara behållare kan komma att bidra till att förpackningar återanvänds och följaktligen reducera förpackningsavfallet. Det är i linje med stadens ambitioner kring cirkularitet.

Stadsledningskontoret ser positivt på att regeringens expertmyndighet Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att analysera förslaget. Resultatet av deras analys blir intressant att ta del av.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden noterar i sitt svar på remissen att det är oklart huruvida det är kommunen eller endast marknadskontrollmyndigheten som kommer ha till uppgift att ingripa mot rengöringsmedel som uppfyller kraven men ändå utgör en risk för hälsa och miljö. Frågan behöver klargöras.

Stadsledningskontoret förutsätter att förslagets ekonomiska konsekvenser för bland annat kommunsektorn analyseras. I den mån förslaget innebär kostnadsökningar för landets kommuner som inte kan hanteras via taxor behöver regeringen kompensera sektorn för dessa merkostnader.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Övergripande synpunkter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tillsyn av tvätt- och rengöringsmedel inom ramen för tillsyn enligt miljöbalken, CLP-förordningen, REACH-förordning och marknadskontroll av kemiska produkter i framför allt butiksledet, enligt den fördelning av tillsynsansvaret som gäller redan idag enligt miljötillsynsförordningen. Det innebär att de föreslagna bestämmelserna kommer att behöva tillämpas även av nämnden när den utövar tillsyn och marknadskontroll enligt ovan.

Nämnden ser som helhet positivt på förslaget om ny förordning om tvätt- och rengöringsmedel, inte minst när det gäller den nya omfattningen med säkerhetskrav på produkter med mikroorganismer. Om de föreslagna ändringarna kring märkning och produktpass leder till de avsedda effektiviseringarna genom att reglerna blir lättare att följa och tillsyn och kontroll underlättas, ser nämnden även det såklart som en positiv utveckling av regelverket.

Fosfor

Nämnden noterar att kravet på begränsat fosforinnehåll för konsumentprodukter bibehålls från den nuvarande förordningen. Fosfor är en ändlig resurs och bidrar även till övergödning och nämnden ställer sig positivt till detta. Att motsvarande inte gäller även för professionella produkter motiveras enligt förslaget dels att deras bidrag inte är betydande och dels av att lämpliga alternativ för närvarande inte finns tillgängliga. Nämnden delar bilden av att det i dagsläget kan vara svårt att för vissa typer av rengöringsmedel hitta alternativ eller produkter med lägre fosforinnehåll vid kravställning i inköps- och upphandlingsarbetet för den här produkttypen. Att andra typer än konsumentprodukter inte potentiellt skulle kunna stå för betydande bidrag av fosfor anser nämnden dock vara mer tveksamt. Exempelvis kan vissa rengöringstabletter för varmluftsugnar som staden använder via upphandlade leverantörer innehålla upp till 30 % (viktprocent) fosfater. Staden är generellt en relativt stor inköpare och användare av olika tvätt- och rengöringsmedel och har därigenom potential att påverka marknadsutbud. Nämnden är därför av uppfattningen att om även professionella produkter kunde omfattas av kravet på begränsat fosforinnehåll, förslagsvis med en övergångsperiod för att möjliggöra marknadsanpassning och stimulera produktutveckling, hade det både underlättat kravställning och avtalsuppföljning i inköps- och upphandlingsprocesser samt påverkat en ändlig resursanvändning i en mer positiv riktning.

Marknadskontroll

En nyhet i Kommissionens förslag, i förhållande till gällande rätt, är att marknadskontrollmyndigheten ska kunna ingripa mot rengöringsmedel som uppfyller kraven, men ändå utgör risk för hälsa eller miljö. Mot bakgrund av uppdelningen av marknadskontrolluppgifterna mellan statliga och kommunala myndigheter i svensk lagstiftning framstår det i dagsläget som oklart om detta är uppgifter som kommer åligga enbart marknadskontrollmyndigheten eller om det även kan ankomma på kommuner som utför uppgifter inom marknadskontroll. Miljö- och hälsoskyddsnämnden förutsätter att detta kommer att klargöras i nationell rätt.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB:s yttrande daterat den 20 juni 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) ställer sig överlag positiv till de av EU-kommissionen föreslagna ändringarna i sak i förordning (EG) 648/2004 om tvätt-och

rengöringsmedel, och har inga direkta invändningar. SVOA anser dock att förslaget vore bättre om det är möjligt att kravet om begränsat fosforinnehåll även gäller för professionella produkter.

SVOA instämmer med MHN's bedömning¹ kring fosforinnehåll i professionella produkter:

Fosfor

Nämnden noterar att kravet på begränsat fosforinnehåll för konsumentprodukter bibehålls från den nuvarande förordningen. Fosfor är en ändlig resurs och bidrar även till övergödning och nämnden ställer sig positivt till detta. Att motsvarande inte gäller även för professionella produktermotiveras enligt förslaget dels av att deras bidrag inte är betydande och dels av att lämpliga alternativ för närvarande inte finns tillgängliga.

Nämnden delar bilden av att det i dagsläget kan vara svårt att för vissa typer av rengöringsmedel hitta alternativ eller produkter med lägre fosforinnehåll vid kravställning i inköps- och upphandlingsarbetet för den här produkttypen. Att andra typer än konsumentprodukter inte potentiellt skulle kunna stå för betydande bidrag av fosfor anser nämnden dock vara mer tveksamt. Exempelvis kan vissa rengöringstabletter för varmluftsugnar som staden använder via upphandlade leverantörer innehålla upp till 30 % (viktprocent) fosfater. Staden är generellt en relativt stor inköpare och användare av olika tvätt- och rengöringsmedel och har därigenom potential att påverka marknadsutbud.

Nämnden är därför av uppfattningen att om även professionella produkter kunde omfattas av kravet på begränsat fosforinnehåll, förslagsvis med en övergångsperiod för att möjliggöra marknadsanpassning och stimulera produktutveckling, hade det både underlättat kravställning och avtalsuppföljning i inköps- och upphandlingsprocesser samt påverkat en ändlig resursanvändning i en mer positiv riktning."

Stockholm Vatten och Avfall anser att det är av yttersta vikt att fosforinnehåll begränsas i produkter som i slutändan kan tillföras avloppsvattnet.